

ΚΡΙΤΙΚΗ

«Χρωματιστές γυναίκες» του Β. Ζιώγα από το Θέατρο «Ένα»

● ΝΟΝΑΣ ΜΟΛΕΣΚΗ

Σκηνοθεσία: Β. Κυριαζής
Σκηνικά - κοστούμια: Κούλα Σαββίδου
Παίζουν: Ιωάννα Σιαφκάλλη,
Ανδρούλα Αγαθαγγέλου

Ο ΜΟΛΟΓΩ, ότι τώρα, γράφοντας αυτό το σημείωμα, προσπαθώ να συγκεκριμενοποιήσω την άποψη μου για τη νέα δουλειά του Θεάτρου «Ένα» για τις «Χρωματιστές γυναίκες» του Βασίλη Ζιώγα. Και βρίσκω την εξήγηση της συνεχιζόμενης αβεβαιότητας μου στη διπλή δυνατή προσέγγιση του κειμένου. Το ζήτημα είναι πώς να το δούμε το έργο του Ζιώγα μέσα σ' όλο το μακρόκοσμο της σύγχρονης παγκόσμιας δραματουργίας είτε μόνο μέσα στο μικρόκοσμο της σημερινής ελληνικής δραματουργίας, αποκόπτοντας το από το πλατύ λογοτεχνικό πλαίσιο και διακόπτοντας έτσι τις ετυμολογικές σχέσεις που το ενώνουν με τα ξένα πρότυπα, με τις φιλοσοφικές και ψυχαναλυτικές ιδέες της εποχής μας.

ΑΝ επιμένουμε να βλέπουμε τέτοιου είδους έργα του νεοελληνικού θεάτρου σαν ξεχωριστά, μοναδικά φαινόμενα και να κρίνουμε τη σχέση υποταγής τους με τη λογοτεχνία άλλων χωρών ευνοϊκά («τώρα έχουμε κι εμείς ένα έργο απ' αυτά που κυκλοφορούν τελευταία»), τότε μπορούμε τώρα περήφανοι να περπατήσουμε στους διαδρόμους του ψυχοαναλυτικού λαβύρινθου, ακολουθώντας τις δυο ηρωίδες του έργου. Ο συγγραφέας έγραψε ένα έργο - άσκηση πάνω σε δημοφιλή θέματα, έκανε μια μεταφορά στο ελληνικό έδαφος της τόσο δουλεμένης ήδη στη σημερινή λογοτεχνία κατάσταση αδιεξόδου, διαδραματιζόμενη στον κλειστό χώρο που δυο μορφές στενά δεμένες μεταξύ τους μέσω του παρελθόντος τους, μέσω των ενοχών τους, παλεύοντας απεγνωσμένα με την κοινή τους μοίρα. Δεν υπάρχει λόγος να παρακολουθήσουμε τις ετυμολογικές σχέσεις του έργου με τις συγκεκριμένες ξένες πηγές. Ομως, το μέγεθος του έργου και η φύση της ερμηνείας του πραγματικά εξαρτώνται από το γεγονός πως ο σκηνοθέτης βλέπει το έργο — από τόσο κοντά που να χωθεί και να χαθεί μέσα στο έργο είτε από μια απόσταση, που του επιτρέπει να κρίνει την αληθινή θέση του έργου στην εικόνα της σύγχρονης δραματουργίας.

ΣΤΗΝ πρώτη περίπτωση θα μείνει «σκυφτός» πάνω του προσπαθώντας με κόπο να λύσει όλους τους κόμπους των βασανιστικών σχέσεων μεταξύ των αδελφών, χωρίς να βλέπει πόσο αδικαιολόγητα κάποτε δένονται αυτοί οι κόμποι. Στη δεύτερη περίπτωση ο σκηνοθέτης σηκώνοντας το κεφάλι από το περίπλοκο σχέδιο του Ζιώγα, θα ψάχνει να βρει πλεονεκτήματα στο επίπεδο του «μετακειμένου», πεζά από το κείμενο, να βρει κάτι που να το ξεχωρίζει και όχι να ενώνει με τα γνωστά πρόσωπα.

Ο Β. ΚΥΡΙΑΖΗΣ ακολουθεί με παράξενο τρόπο και τους δυο δρόμους. Τον συναρπάζει υπερβολικά το κείμενο στο πλάνο της αντίθεσης μεταξύ των δυο αδελφών. Η Ελληνική «ριζωμένη και στοιχειωμένη» μέσα στο σπίτι, γίνεται ένα μαζί του, η είσοδος του

σπιτιού γίνεται είσοδος στο σώμα της, όποιος παραβιάζει την πόρτα του σπιτιού, βιάζει το σώμα της, όποιος εξουσιάζει μέσα στο σπίτι (ο πατέρας, ο εραστής) την έχει και αυτή. Το άσπρο της φόρεμα ενώνεται με τους ασπρισμένους τοίχους του νησιώτικου σπιτιού. Αυτή η γραμμή είναι χαραγμένη πιο βαθιά στο έργο, για τον σκηνοθέτη είναι πιο ευκολα να την μεταφέρει στη σκηνή πιστά. Εδώ ο Β. Κυριαζής απλοποιεί άθελα του την παράσταση δίνοντας στο κείμενο πολλή πίστη, με υπερβολικό ζήλο τονίζοντας τις ατάκες και τα περάσματα της Ελληνικής. Και η Α. Αγαθαγγέλου με τη σειρά της απλοποιεί το ρόλο ακόμα περισσότερο με τα εκφραστικά μέσα που διαθέτει. (Ομως η μεγάλη προσπάθεια της ηθοποιού προκαλεί σεβασμό από μόνη της).

Η ΑΛΛΗ αδελφή εγκατέλειψε το σπίτι («...δεν είχα τίποτα δικό μου. Εχασα και το σώμα μου»), πιστεύει όμως ότι έχει την ελευθερία μη υποταγής. Εδώ στο ρόλο της Αννας ο συγγραφέας δεν δίνει τόσο σφιχτά τους κόμπους της υποσυνείδησης, η γραμμή του σχεδίου του κάνει διακοπές. Γενιέται μια μορφή αβέβαιη, που περιέχει μικρά - μικρά κομμάτια — διαρκείας τριών - τεσσάρων φράσεων — πολύ όμορφα και ελεύθερα από τη γενική φόρτιση του έργου. Ετσι δίνεται στο σκηνοθέτη η ευκαιρία — και την χρησιμοποιεί — να αποστασιοποιηθεί από το πρώτο πλάνο του έργου και να δημιουργεί βασιζόμενος σ' αυτές τις μινιατούρες. Η δουλειά που έκανε ο Β. Κυριαζής με την Ιωάννα Σιαφκάλλη μάς επιτρέπει να διαλέξουμε από τα βαρετά και άστοχα που υπάρχουν μέσα στην παράσταση, μια ωραία ανάμνηση — την μορφή της «χρωματιστής γυναίκας» με τα χρωματιστά αραχνο-ύφαντα υφάσματα που διαπερνά το ένα τ' άλλο...» μέσα στο κόκκινο κουκλόσπιτο κάτω από το μπλε δέντρο με την παράξενο φωνή της να μιλάει με την κόκλα... Υπάρχουν στιγμές στην ερμηνεία του ρόλου της Αννας, που νιώθει ότι ο σκηνοθέτης και η ηθοποιός πρόσεξαν και κατάφεραν να μεταδώσουν το πραγματικό πλεονέκτημα του έργου — τον ρυθμό του λόγου, όπου απότομες κοφτές ερωτήσεις σχίζουν τις ελαφρές ποιητικές περιόδους.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΣ λόγος πρέπει να γίνει για τα σκηνικά της Κούλας Σαββίδου. Πάντα μου φαινόταν πολύ θεατρική η δουλειά της. Εκείνη η γωνιά στην παγκύπρια έκθεση με μπλε και πορτοκαλιά της δέντρα ήταν σωστό σκηνικό για κάποιο άγνωστο μας έργο. Το σκηνικό της στο «Ένα» μια μοντέρνα κομψή διακόσμηση εσωτερικού χώρου στη θέση τον παραδοσιακού παλιού στυλ για μένα προσωπικά είναι μια απόδειξη ότι η σκηνογράφος δεν έδωσε υπερβολική πίστη στο κείμενο, ότι προτίμησε να απεικονίσει το τονισμένα μοντέρνο στυλ της γραφής του Ζιώγα, έξυπνα κρεμάζοντας τις παραδοσιακές φωτογραφίες των γονιών να κουνιούνται πάνω στο μπλε της δέντρο παρά να δεσπόζουν απειλητικά στον τοίχο, όπως προσπαθούσε να υποβάλει ο συγγραφέας στο κείμενό του. Σωστή η οπτική λύση του έργου βασισμένη στην «αχρωματοψία» της μια γραμμής και τον «χρωματισμό» της άλλης.